

ტკივილი, რომელიც არავის ახსოვს

(არაბულ-ებრაული ურთიერთობის მომავალი)

25-27 ივნისს ბერლინში ტრანსრეგიონალური მულტიდისციპლინური კვლევის „ევროპა ახლო აღმოსავლეთში და ახლო აღმოსავლეთი ევროპაში“ ფარგლებში (მოიცავს როგორც ლიტერატურას, ისე პოლიტიკურ ფილოსოფიას, ურბანულ ისტორიას, ფილოლოგიას, ისლამმცოდნეობას...) სამუშაო შეხვედრა შედგა. საუბარი არაბულ-ებრაული ურთიერთობის პერსპექტივებს, მათი თანაცხოვრების შესაძლებლობებს შეეხო.

შეხვედრაზე ნიუ იორკის, მანჩესტერის, კემბრიჯის, თელ ავივის, ჰაიფას, ნეგევის ბენ გურიონის უნივერსიტეტების, ასევე ბერლინის თავისუფალი უნივერსიტეტის წარმომადგენლების გარდა იყვნენ ლიბანიდან, ისრაელიდან და აშშ-დან საგანგებოდ მოწვეული ებრაელი და არაბი სტუმრები, რომლებმაც დისკუსიაში მიიღეს მონაწილეობა.

უკანასკნელ წლებში ისრაელსა და მთელს არაბულ სამყაროში, როგორც პოპულარულ, ისე აკადემიურ წრეებში, წინ წამოიწია „არაბი ებრაელის“ თემამ, რაზეც უკვე არაერთი აკადემიური ნაშრომი თუ რომანი, მემუარები თუ დოკუმენტური პროზა დაიწერა. ამ მასალამ მეტი ნათელი მოჰფინა ებრაელთა ისტორიას ახლო აღმოსავლეთში 1948 წლამდე, ისრაელის სახელმწიფოს შექმნამდე.

აღინიშნა, რომ აღმოსავლელი ებრაელების, ე.წ. *მიზრაჰების* ისტორიის უკეთ შესწავლა არღვევს კონცეპტუალურ საზღვრებს და ახალ პერსპექტივებს შლის არაბთა და ებრაელთა თანამედროვე ისტორიოგრაფიაში. ებრაელმა მეცნიერებმა ზვი ბენ დორმა და მოშე ბეჰარმა ცოტა ხნის წინ გამოაქვეყნეს ოსმალთა იმპერიის აღმოსავლეთ ნაწილში მცხოვრებ ებრაელ ინტელექტუალთა ნაწერები, რომელიც სწორედ იმ პერიოდს განეკუთვნება, ახლო აღმოსავლეთის თანამედროვე საზღვრები რომ იკვეთებოდა. ეს სეების კრებული მკითხველს საშუალებას აძლევს, გადახედოს არაბულ-ებრაულ კავშირებს თანამედროვე ისტორიაში.

ტერმინი „არაბი ებრაელი“ პირველად ისრაელთან დებატების დროს გაჩნდა. ბერლინის სამუშაო შეხვედრა მიზნად ისახავდა „არაბი ებრაელის“ იდეის განხილვას, არაბთა და ებრაელთა თანაცხოვრების ახლებურ გააზრებას. ბევრი იმსჯელეს ახლო აღმოსავლეთში ისრაელის რეინტეგრაციის საკითხზე, რაც დღესაც მტკივნეულ თემად რჩება.

შეხვედრაზე გამოითქვა აზრი, რომ არაბებიც და ებრაელებიც უკეთ უნდა იცნობდნენ წარსულს. არსებობს მათი კარგი ურთიერთობის, თანაცხოვრებისა თუ თანამშრომლობის მრავალი ფაქტი მანამ, სანამ 1948 წლის ცნობილი მოვლენები მოხდებოდა, რის შემდეგაც „ყველაფერი აირია“.

რა ხდება ახლო აღმოსავლეთში 1948 წლამდე? ებრაელები თარგმნიან არაბულ ლიტერატურას, ხაზს უსვამენ არაბული ენის მნიშვნელობას, არაბთა გავლენას ებრაულ ლიტერატურაზე. ერთ-ერთი ასეთი ებრაელი მეცნიერი იყო აბჰარამ შალომ იაჰუდა (1877-1951), რომლის შესახებ საგანგებოდ მოაგროვა ცნობები და მოგვითხრო იუვალ ვერიმ (თელ-ავივის უნივერსიტეტი).

იაჰუდა იერუსალიმში დაიბადა. თუმცა მოგვიანებით მისი მშობლები პალესტინის არაბულ სოფელ სილვანში გადასახლდნენ, სადაც მას მამა გარდაეცვალა. მოგვიანებით მეცნიერი იხსენებდა, როგორ ეხმარებოდნენ უმამოდ დარჩენილ ებრაულ ოჯახს არაბი მეზობლები. ის არაბულ გაემოში გაიზარდა. არაბული კარგად ისწავლა. შემდეგ სასწავლებლად სტრასბურგს გაემგზავრა. მისი სამეცნიერო ხელმძღვანელი ცნობილი გერანელი აღმოსავლეთმცოდნე ნოლდეკე იყო. ცნობილია, რომ იერუსალიმში სტუმრად ჩასული იეჰუდას ლექციას ათასზე მეტი კაცი დაესწრო, მათ შორის ებრაელებიც და არაბებიც. 1899 წელს მან დაწერა: „ებრაელები დაბრუნდებიან და დაუბრუნდებიან არაბულ, აღმოსავლურ სუელს“. აბჰარამ შალომ იაჰუდა მადრიდის უნივერსიტეტის პროფესორი გახდა.

მეცნიერის ესპანეთში დამკვიდრება თითქოს სიმბოლური იყო. ჯერ კიდევ შუასაუკუნეების ესპანეთში, კორდოვაში არაბულ და ებრაულ კულტურულ თემს შორის იშვიათი ურთიერთკეთილგანწყობა სუფევდა. შემდეგ თვითონ ებრაელები დაიყვნენ ორ კატეგორიად – ერთნი ევროპული კულტურისა და სულის ნაწილად მიიჩნევდნენ თავს, მეორენი – აღმოსავლურისა. სწორედ მეორეს მიეკუთვნებოდა იეჰუდა. საგულისხმოა, რომ მან არა მარტო შეაგროვა ზეპირი ტრადიციით პალესტინაში შემონახული არაბული ბიბლიური ამბები, არამედ ებრაულად თარგმნა ისინი. ამ თარგმანს მოგვიანებით პოლიტიკური სარჩული დაედო – ბიბლია ხომ სიონისტების პროექტის საყრდენი იყო. რა საჭირო იყო ბიბლიური ამბების არაბულიდან თარგმანა?!

პალესტინურ სოფელ სილვანში დღეს 2000-მდე ებრაელი ცხოვრობს. თუ შეხვალთ ამ დასახლების ვებ გვერდზე, რომელსაც დღეს სილვანის ნაცვლად რატომღაც „დავითის ქალაქი“ ჰქვია, წაიკითხავთ, რომ იეჰუდას ოჯახი იყო (ჯერ კიდევ როდის!!) პირველი ებრაული ჩასახლებული ოჯახი ამ ადგილას. ნახავთ, რომ სიონისტები სათავისოდ იყენებენ იეჰუდას მშობლების ერთ მორიგ უბრალო გადაწყვეტილებას – იერუსალიმიდან სოფელში გადასახლებულიყვნენ.

ზოგადად, სიონიზმი ძალიან მრავალფეროვანი და მრავალწახნაგოვანია. ისე მოხდა, რომ უამრავი განსხვავებული აზრის მქონე ადამიანი დაუკავშირდა მას. პრინციპული განსხვავებაა სიონიზმსა და იუდაიზმს შორის. აღსანიშნავია, რომ ბევრი ებრაელი, რომელიც იეჰუდასაგან განსხვავებით, თავს ევროპული კულტურის ნაწილად მოიაზრებდა, არც ფიქრობდა, რომ აღმოსავლელი იყო და მაინცდამაინც ახლო აღმოსავლეთს უნდა დაბრუნებოდა.. ეს უფრო დასავლური, ევროპულ-ამერიკული ინიციატივა გახლდათ.

„არაბი ებრაელები“ მხოლოდ პალესტინაში არ ცხოვრობდნენ. ცნობილია ებრაელთა მრავალრიცხოვანი დიასპორა ერაყში, ეგვიპტეში, მაროკოში და სხვა არაბულ ქვეყნებში. ნიუ იორკის უნივერსიტეტის პროფესორმა ელა შაჰათმა ისაუბრა ერაყულ და სხვა ებრაულ დიალექტებზე და აღნიშნა, რომ შეუძლებელია ერთ „არაბულ ებრაულ“ დიალექტზე საუბარი. იდიშის (გერმანული), ლადინოს (ესპანური) მსგავსი უამრავი დიალექტი არსებობს. ათასზე მეტი ებრაული ენის დათვლა შეიძლება. (სხვათა შორის, მათ შორისაა ქართველ ებრაელთა მეტყველება, რომელიც საგანგებო შესწავლის საგანია. თუმცა თუ ქართველი ებრაელები არ წერდნენ თორას ქართულად - „არაწმინდა“ ენაზე და მის ჩასაწერად ყოველთვის ებრაულს იყენებდნენ, გვხვდება არაბული ასოებით ჩაწერილი თორა (მაგ., XIX ს-ში სირიიდან ამერიკის შეერთებულ შტატებში ემიგრირებული ებრაელებისთვის).

ის „არაბი ებრაელები“, რომლებიც ისრაელის სახელმწიფოს შექმნამდე აღმოსავლელად მოიაზრებდნენ თავს, 1948 წლის შემდეგ ამ „გაუგებრობის“ წინააღმდეგ გამოდიოდნენ. შეხვედრაზე აღინიშნა, რომ მსგავსი მოვლენები უნდა გვახსოვდეს, უკეთესი მომავლის უზრუნველყოფისთვის უნდა გამოვიყენოთ.

სამწუხაროდ, სიონისტების ერთ-ერთ ეპიტეტად „კოლონიზატორები“ იქცა. განა თვითონ ებრაელებს სურდათ ან სურთ, რომ იყვნენ კოლონიზატორები? 1989 წელს ტოლედოში გაიმართა კონფერენცია, რომელმაც წინ წამოსწია არაბი ებრაელებისა და პალესტინელების ურთიერთობა. კონფერენციაზე აღინიშნა, რომ წარსულის შესწავლა მნიშვნელოვანია, თუმცა სტატიკური ნოსტალგია არასაკმარისია. მაშინაც ისაუბრეს თანაცხოვრების შესაძლებლობებსა და არაბი ლტოლვილების დაბრუნებაზე. თუმცა მადრიდისა და ტოლედოს მეგობრულ ატმოსფეროში ჩატარებულ კონფერენციებს ყველასათვის ცნობილი ოსლოს შეთანხმება მოჰყვა... ამიტომ აუცილებელია არაბთა და ებრაელთა ურთიერთობა გაიმიჯნოს დასავლური პოლიტიკისგან, რომელსაც ახლო აღმოსავლეთში თავისი კონკრეტული გეგმები და მიზნები ამოძრავებს. საგულისხმოა, რომ მაშინ ისრაელის მხარემ შეხვედრაზე უარი უთხრა მოლაპარაკებებზე ჩასულ ერთ-ერთ ბერლინელ ებრაელს, რომელიც საკუთარი ინიციატივით პალესტინის მხარეს წარმოადგენდა.

ლიბანელმა მწერალმა ელიას ხურიმ დასვა კითხვები: ვინ დაარქვა ებრაელებს ისრაელელები? რატომ ვხმარობთ ტერმინს „არაბი ებრაელი“ და არა „არაბი ისრაელი“? რას ნიშნავს „ისრაელი არაბი“? „პალესტინელი“? მან გაიხსენა მსოფლიოში ცნობილი პალესტინელი არაბი პოეტი, მშობლიური ადგილების დაკარგვით გულნატკენი, მთელი ცხოვრება სამართლიანობისთვის მებრძოლი მაჰმუდ დარვიში, რომლის ცოლი რიტა აშკენაზი იყო.

ცნობილია უამრავი ასეთი „პარადოქსი“. გაიხსენეს კიდევ მაგალითად, ერაყელი ებრაელი, რომელმაც მოითხოვა, რომ ის ერთ-ერთ ევროპულ თავყრილობაზე წარედგინათ როგორც არაბი. თუმცა იყო შემთხვევა, როცა ერაყელი ებრაელი თვითონ ერაყელმ არაბებმა ააფეთქეს...

ყველა თანხმდება იმაზე, რომ ისრაელის შექმნასთან ერთად გაჩნდა მცდარი ტერმინოლოგია, რამაც კონცეპტუალური უფსკრული გააჩინა მომხდარის ანალიზსა და აღდგენით პროცესს შორის. რა პერსპექტივა აქვთ ებრაელებს 1000 წლის შემდეგ? იქნებ მწერლებმა უნდა აღწერონ თავიანთ ნაწარმოებებში, თუ როგორი უნდა იყოს ეს მომავალი... „ჩვენ იმ პოლიტიკური გამოცდილებებიდან მოვდივართ, რომლებმაც მარცხი განიცადეს.“ - განაცხადა ელიას ხურიმ. ის ფიქრობს, რომ ისრაელი ვერასოდეს მოიგებს, სანამ ამ ქვეყანაში „ისრაელელი არაბი“ უმცირესობის წარმომადგენელი იქნება.

არაბებსა და ებრაელებს შორის იშვიათი კეთილგანწყობით მიმდინარეობდა შეხვედრა. ისინი თანაუგრძობენ ერთმანეთს და როგორც ორ მონათესავე, ძმურ სემიტურ რასას გულწრფელად სურთ მშვიდობიანი თანაცხოვრება ერთ მიწაზე. ამ თბილ შეხვედრას სულ რამდენიმე დღეში მოჰყვა გაუგებარი, პოლიტიკურ-ეკონომიკური თუ სხვა მიზნების გამო გამწვავებული კონფლიქტი ღაზაში და ახალი მსხვერპლი როგორც ებრაელთა, ისე არაბთა მხრიდან.

ისრაელის სახელმწიფოს შექმნის შემდეგ ათასობით ებრაელი, რომელიც იმედით ამოვიდა ამ მიწაზე, კვლავ სხვადასხვა ქვეყნებში გაიფანტა. წმინდა მიწას ტოვებენ არაბებიც. იერუსალიმში მცხოვრები ერთ-ერთი ებრაულენოვანი არაბი მწერალი საიდ ქაშუა ოჯახთან ერთად აშშ-ში აპირებს გადასახლებას. „მსურდა ისრაელელებისთვის მომეთხრო პალესტინური ამბავი. დარწმუნებული ვიყავი, გამიგებდნენ.“ - წერს „ისრაელელი არაბი“ 20 ივლისის გაზეთ *The Guardian* - ში. აქვე ვკითხულობთ, რომ ქაშუას ებრაულენოვანი რომანები თხუთმეტ ენაზეა თარგმნილი, ხოლო 2014 წლის ისრაელის საერთაშორისო კინოფესტივალი სწორედ ამ მწერლის რომანის მიხედვით გადაღებული ფილმით გაიხსნა. თუმცა მისი სატკივარი არავის ესმის...

ჩვენ კი ისღა დაგვრჩენია, ამ ადამიანსაც თანაუგრძობოთ და დაველოდოთ მორიგ შეხვედრას, სადაც მწერლები და მეცნიერები ებრაელთა და არაბთა ძმურად თანაცხოვრების პერსპექტივებს განიხილავენ.

ნინო დოლიძე

არაბულ-ებრაული ურთიერთობის მომავალი

25-27 ივნისს ბერლინში ტრანსრეგიონალური მულტიდისციპლინური კვლევის „ევროპა ახლო აღმოსავლეთში და ახლო აღმოსავლეთი ევროპაში“ ფარგლებში (მოიცავს როგორც ლიტერატურას, ისე პოლიტიკურ ფილოსოფიას, ურბანულ ისტორიას, ფილოლოგიას, ისლამმცოდნეობას. და სხვ.) სამუშაო შეხვედრა შედგა. საუბარი არაბულ-ებრაული ურთიერთობის პერსპექტივებს, მათი თანაცხოვრების შესაძლებლობებს შეეხო.

შეხვედრაზე ნიუ იორკის, მანჩესტერის, კემბრიჯის, თელ ავივის, ჰაიფას, ნეგევის ბენ გურიონის უნივერსიტეტების, ასევე ბერლინის თავისუფალი უნივერსიტეტის წარმომადგენლების გარდა იყვნენ ლიბანიდან, ისრაელიდან, აშშ-დან საგანგებოდ მოწვეული ებრაელი და არაბი სტუმრები, რომლებმაც დისკუსიაში მიიღეს მონაწილეობა.

უკანასკნელ წლებში ისრაელსა და მთელს არაბულ სამყაროში, როგორც პოპულარულ, ისე აკადემიურ წრეებში, წინ წამოიწია „არაბი ებრაელის“ თემამ, რაზეც უკვე არაერთი აკადემიური ნაშრომი თუ რომანი, მემუარები თუ დოკუმენტური პროზა დაიწერა. ამ მასალამ მეტი ნათელი მოჰფინა ებრაელთა ისტორიას ახლო აღმოსავლეთში 1948 წ-მდე, ისრაელის სახელმწიფოს შექმნამდე.

აღინიშნა, რომ აღმოსავლელი ებრაელების, ე.წ. „მიზრაჰების“ ისტორიის უკეთ შესწავლა არღვევს კონცეპტუალურ საზღვრებს და ახალ პერსპექტივებს შლის არაბთა და ებრაელთა თანამედროვე ისტორიოგრაფიაში. ებრაელმა მეცნიერებმა ზვი ბენ დორმა და მოშე ბეჰარმა ცოტა ხნის წინ გამოაქვეყნეს ოსმალთა იმპერიის აღმოსავლეთ ნაწილში მცხოვრებ ებრაელ ინტელექტუალთა ნაწერები, რომელიც სწორედ იმ პერიოდს განეკუთვნება, ახლო აღმოსავლეთის თანამედროვე საზღვრები რომ იკვეთებოდა. ესეების კრებული მკითხველს საშუალებას აძლევს, გადახედოს არაბულ-ებრაულ კავშირებს თანამედროვე ისტორიაში.

ტერმინი „არაბი ებრაელი“ პირველად ისრაელთან დებატების დროს გაჩნდა. ბერლინის სამუშაო შეხვედრა მიზნად ისახავდა „არაბი ებრაელის“ იდეის განხილვას, არაბთა და ებრაელთა თანაცხოვრების ახლებურ გააზრებას. ბევრი იმსჯელებს ახლო აღმოსავლეთში ისრაელის რეინტეგრაციის საკითხზე, რაც დღესაც მტკივნეულ თემად რჩება.

შეხვედრაზე გამოითქვა აზრი, რომ არაბებიც და ებრაელებიც უკეთ უნდა იცნობდნენ წარსულს. არსებობს მათი კარგი ურთიერთობის, თანაცხოვრებისა თუ

თანამშრომლობის მრავალი ფაქტი მანამ, სანამ 1948 წლის ცნობილი მოვლენები მოხდებოდა, რის შემდეგაც „ყველაფერი აირია“.

რა ხდება ახლო აღმოსავლეთში 1948 წლამდე? ებრაელები თარგმნიან არაბულ ლიტერატურას, ხაზს უსვამენ არაბული ენის მნიშვნელობას, არაბთა გავლენას ებრაულ ლიტერატურაზე. ერთ-ერთი ასეთი ებრაელი მეცნიერი იყო აბჰარამ შალომ იაჰუდა (1877-1951), რომლის შესახებ საგანგებოდ მოაგროვა ცნობები და მოგვითხრო იუვალ ევრიმ (თელ-ავივის უნივერსიტეტი).

იაჰუდა იერუსალიმში დაიბადა. თუმცა მოგვიანებით მისი მშობლები პალესტინის არაბულ სოფელ სილვანში გადასახლდნენ, სადაც მას მამა გარდაეცვალა. მოგვიანებით მეცნიერი იხსენებდა, როგორ ეხმარებოდნენ უმამოდ დარჩენილ ებრაულ ოჯახს არაბი მეზობლები. ის არაბულ გაემოში გაიზარდა. არაბული კარგად ისწავლა. შემდეგ სასწავლებლად სტრასბურგს გაემგზავრა. მისი სამეცნიერო ხელმძღვანელი ცნობილი გერანელი აღმოსავლეთმცოდნე ნოლდეკე იყო. ცნობილია, რომ იერუსალიმში სტუმრად ჩასული იეჰუდას ლექციას ათასზე მეტი კაცი დაესწრო, მათ შორის ებრაელებიც და არაბებიც. 1899 წელს მან დაწერა: „ებრაელები დაბრუნდებიან და დაუბრუნდებიან არაბულ, აღმოსავლურ სულს“. აბჰარამ შალომ იაჰუდა მადრიდის უნივერსიტეტის პროფესორი გახდა.

მეცნიერის ესპანეთში დამკვიდრება თითქოს სიმბოლური იყო. ჯერ კიდევ შუასაუკუნეების ესპანეთში, კორდოვაში არაბულ და ებრაულ კულტურულ თემს შორის იშვიათი ურთიერთკეთილგანწყობა სუფევდა. შემდეგ თვითონ ებრაელები დაიყვნენ ორ კატეგორიად – ერთნი ევროპული კულტურისა და სულის ნაწილად მიიჩნევდნენ თავს, მეორენი – აღმოსავლურისა. სწორედ მეორეს მიეკუთვნებოდა იეჰუდა. საგულისხმოა, რომ მან არა მარტო შეაგროვა ზეპირი ტრადიციით პალესტინაში შემონახული არაბული ბიბლიური ამბები, არამედ ებრაულად თარგმნა ისინი. ამ თარგმანს მოგვიანებით პოლიტიკური სარჩული დაედო – ბიბლია ხომ სიონისტების პროექტის საყრდენი იყო. რა საჭირო იყო ბიბლიური ამბების არაბულიდან თარგმნა?!

პალესტინურ სოფელ სილვანში დღეს 2000-მდე ებრაელი ცხოვრობს. თუ შეხვალთ ამ დასახლების ვებ გვერდზე, რომელსაც დღეს სილვანის ნაცვლად რატომღაც „დავითის ქალაქი“ ჰქვია (www.cityofdavid.org.il/de), წაიკითხავთ, რომ იეჰუდას ოჯახი იყო (ჯერ კიდევ როდის!!) პირველი ებრაული ჩასახლებული ოჯახი ამ ადგილას. ნახავთ, რომ სიონისტები სათავისოდ იყენებენ იეჰუდას მშობლების ერთ მორიგ უბრალო გადაწყვეტილებას – იერუსალიმიდან სოფელში გადასახლებულიყვნენ.

ზოგადად, სიონიზმი ძალიან მრავალფეროვანი, მრავალწახნაგოვანია. ისე მოხდა, რომ მას უამრავი განსხვავებული აზრის მქონე ადამიანი დაუკავშირდა.

პრინციპული განსხვავებაა სიონიზმსა და იუდაიზმს შორის. აღსანიშნავია, რომ ბევრი ებრაელი, რომელიც იეჰუდასაგან განსხვავებით, თავს ევროპული კულტურის ნაწილად მოიაზრებდა, არც ფიქრობდა, რომ აღმოსავლელი იყო და მაინცდამაინც ახლო აღმოსავლეთს უნდა დაბრუნებოდა. ეს უფრო დასავლური, ევროპულ-ამერიკული ინიციატივა გახლდათ.

„არაბი ებრაელები“ მხოლოდ პალესტინაში არ ცხოვრობდნენ. ცნობილია ებრაელთა მრავალრიცხოვანი დიასპორა ერაყში, ეგვიპტეში, მაროკოში და სხვა არაბულ ქვეყნებში. ნიუ იორკის უნივერსიტეტის პროფესორმა ელა შაჰათმა ისაუბრა ერაყულ და სხვა ებრაულ დიალექტებზე და აღნიშნა, რომ შეუძლებელია ერთ „არაბულ ებრაულ“ დიალექტზე საუბარი. იდიშის (გერმანული), ლადინოს (ესპანური) მსგავსი უამრავი დიალექტი არსებობს. ათასზე მეტი ებრაული ენის დათვლა შეიძლება. (სხვათა შორის, მათ შორისაა ქართველ ებრაელთა მეტყველება, რომელიც საგანგებო შესწავლის საგანია. თუმცა თუ ქართველი ებრაელები არ წერდნენ თორას ქართულად - „არაწმინდა“ ენაზე და მის ჩასაწერად ყოველთვის ებრაულს იყენებდნენ, გვხვდება არაბული ასოებით ჩაწერილი თორა (მაგ., XIX ს-ში სირიიდან ამერიკის შეერთებულ შტატებში ემიგრირებული ებრაელებისთვის).

ის „არაბი ებრაელები“, რომლებიც ისრაელის სახელმწიფოს შექმნამდე აღმოსავლელელებად მოიაზრებდნენ თავს, 1948 წლის შემდეგ ამ „გაუგებრობის“ წინააღმდეგ გამოდიოდნენ. შეხვედრაზე აღინიშნა, რომ მსგავსი მოვლენები უნდა გვახსოვდეს და უკეთესი მომავლის უზრუნველყოფასა და უნდა გამოვიყენოთ.

სამწუხაროდ, სიონისტების ერთ-ერთ ეპიტეტად „კოლინიზატორები“ იქცა. განა თვითონ ებრაელებს სურდათ ან სურთ, რომ იყვნენ კოლონიზატორები? 1989 წელს ტოლედოში გაიმართა კონფერენცია, რომელმაც წინ წამოსწია არაბი ებრაელებისა და პალესტინელების ურთიერთობა. კონფერენციაზე აღინიშნა, რომ წარსულის შესწავლა მნიშვნელოვანია, თუმცა სტატიკური ნოსტალგია არასაკმარისია. მაშინაც ისაუბრეს თანაცხოვრების შესაძლებლობებსა და არაბი ლტოლვილების დაბრუნებაზე. თუმცა მადრიდისა და ტოლედოს მეგობრულ ატმოსფეროში ჩატარებულ კონფერენციებს ყველასათვის ცნობილი ოსლოს შეთანხმება მოჰყვა... ამიტომ აუცილებელია არაბთა და ებრაელთა ურთიერთობა გაიმიჯნოს დასავლური პოლიტიკისგან, რომელსაც ახლო აღმოსავლეთში თავისი კონკრეტული გეგმები და მიზნები ამოძრავებს. საგულისხმოა, რომ მაშინ ისრაელის მხარემ შეხვედრაზე უარი უთხრა მოლაპარაკებებზე ჩასულ ერთ-ერთ ბერლინელ ებრაელს, რომელიც საკუთარი ინიციატივით პალესტინის მხარეს წარმოადგენდა.

შეხვედრაზე ლიბანელმა მწერალმა ელიას ხურიმ დასვა კითხვები: ვინ დაარქვა ებრაელებს ისრაელელები? რატომ ვხმარობთ ტერმინს „არაბი ებრაელი“ და არა

„არაბი ისრაელელი“? რას ნიშნავს „ისრაელელი არაბი“? „პალესტინელი“? მან გაიხსენა მთელს მსოფლიოში ცნობილი პალესტინელი არაბი პოეტი, მშობლიური ადგილების დაკარგვით გულნატკენი, მთელი ცხოვრება სამართლიანობისთვის მებრძოლი მაჰმუდ დარვიში, რომლის ცოლი რიტა აშკენაზი იყო.

ცნობილია უამრავი ასეთი „პარადოქსი“. გაიხსენეს კიდევ მაგალითად, ერაყელი ებრაელი, რომელმაც მოითხოვა, რომ ის ერთ-ერთ ევროპულ თავყრილობაზე წარედგინათ როგორც არაბი. თუმცა იყო შემთხვევა, როცა ერაყელი ებრაელი თვითონ ერაყელმა არაბებმა ააფეთქეს...

ყველა თანხმდება იმაზე, რომ ისრაელის შექმნასთან ერთად გაჩნდა მცდარი ტერმინოლოგია, რამაც კონცეპტუალური უფსკრული გააჩინა მომხდარის ანალიზსა და აღდგენით პროცესს შორის. რა პერსპექტივა აქვთ ებრაელებს 1000 წლის შემდეგ? იქნებ მწერლებმა უნდა აღწერონ თავიანთ ნაწარმოებებში, თუ როგორი უნდა იყოს ეს მომავალი... „ჩვენ იმ პოლიტიკური გამოცდილებებიდან მოვდივართ, რომლებმაც მარცხი განიცადეს.“ - განაცხადა ელიას ხურიმ. ის ფიქრობს, რომ ისრაელი ვერასოდეს მოიგებს, სანამ ამ ქვეყანაში „ისრაელელი არაბი“ უმცირესობის წარმომადგენელი იქნება.

არაბებსა და ებრაელებს შორის იშვიათი კეთილგანწყობით მიმდინარეობდა შეხვედრა. ისინი თანაუგრძობენ ერთმანეთს და როგორც ორ მონათესავე, ძმურ სემიტურ რასას გულწრფელად სურთ მშვიდობიანი თანაცხოვრება ერთ მიწაზე. ამ თბილ შეხვედრას სულ რამდენიმე დღეში მოჰყვა გაუგებარი მიზეზების გამო გამწვავებული კონფლიქტი ლაზაში და ახალი მსხვერპლი როგორც ებრაელთა, ისე არაბთა მხრიდან.

ისრაელის სახელმწიფოს შექმნის შემდეგ ათასობით ებრაელი, რომელიც იმედით ამოვიდა ამ მიწაზე, კვლავ სხვადასხვა ქვეყნებში გაიფანტა. წმინდა მიწას ტოვებენ არაბებიც. იერუსალიმში მცხოვრები ერთ-ერთი ებრაულენოვანი არაბი მწერალი საიდ ქაშუა ახლახანს ოჯახთან ერთად აშშ-ში გადასახლდა. „მსურდა ისრაელელებისთვის მომეთხრო პალესტინური ამბავი. დარწმუნებული ვიყავი, გამიგებდნენ.“ - წერს „ისრაელელი არაბი“ 20 ივლისის გაზეთ *The Guardian*- ში. აქვე ვკითხულობთ, რომ ქაშუას ებრაულენოვანი რომანები თხუთმეტ ენაზეა თარგმნილი, ხოლო 2014 წლის ისრაელის საერთაშორისო კინოფესტივალი სწორედ ამ მწერლის რომანის მიხედვით გადაღებული ფილმით გაიხსნა. თუმცა მისი სატკივარი არავის ესმის...

ჩვენ კი ისლა დაგვრჩენია, ამ ადამიანსაც თანაუგრძობოთ და დაველოდოთ მორიგ შეხვედრას, სადაც მწერლები და მეცნიერები ებრაელთა და არაბთა ძმურად თანაცხოვრების პერსპექტივებს განიხილავენ.

<http://convert.voov.me/>